

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ НАУК
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ІАІП НААН
ПОЛТАВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО БОТАНІЧНОГО ТОВАРИСТВА

Лікарське рослинництво: від досвіду минулого до новітніх технологій

Матеріали
сьомої Міжнародної науково-практичної конференції

Полтава: 2019 р.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

Дослідження рослин природної флори.

Інтродукція, біологія і культивування лікарських рослин

Вергунов В.А. ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ПРОФЕСОРА С. М. БОГДАНОВА (ДО 160-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)	13
Горбенко В.В. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СЕЛЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ШАВЛІЄЮ МУСКАТНОЮ В УКРАЇНІ	16
Гречана О.В., Сербін А.Г., Опрошанська Т.В., Фуклева Л.А. ВПЛИВ ПРИРОДНИХ ЧИННИКІВ НА СХОЖІСТЬ СОРТІВ ЛЮЦЕРНИ ПОСІВНОЇ ПРИ ІНТРОДУКЦІЇ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ	19
Грибок Н.А. ОСОБЛИВОСТІ БІОПРОДУКЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ПІЗНЬОЦВІТІВ ПРИ ІНТРОДУКЦІЇ В УМОВАХ БІЛОРУСІ	22
Дадашева Л.К. ЕКОЛОГО-МОРФОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЦЕНОПОПУЛЯЦІЇ РІДКІСНИХ ВИДІВ <i>TULIPA L.</i>	25
Живчиків А.І., Жівчікова Р.І. ОДНОРІЧНА КУЛЬТУРА М'ЯТИ ПЕРЦЕВОЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОГО ДАЛЕКОГО СХОДУ	28
Ішмуратова М.Ю., Тлеукенова С.У., Рамазанов А.К., Байгараєв Д.Ш. ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ СХОЖОСТІ НАСІННЯ РОМАШКИ ЛІКАРСЬКОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД СТРОКІВ І УМОВ ЗБЕРІГАННЯ	31
Кармизова Л.О., Лісовець О.І., Решетнікова А.Ю. ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ УЗЛІСЬ ЗАПЛАВНИХ БІОГЕОЦЕНОЗІВ СТЕПОВОГО ПРИДНІПРОВ'Я	34
Кісничан Л.П. БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИ ІНТРОДУКЦІЇ ВИДУ <i>СУМВОРОГОН</i> В КОЛЕКЦІЇ ПРЯНО - АРОМАТИЧНИХ РОСЛИН	37
Колосович Н.Р., Колосович М.П. ВИДОВИЙ СКЛАД ШКІДНИКІВ КУЛЬТИВОВАНОЇ М'ЯТИ В УМОВАХ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН	39
Корабльова О.А., Рахметов Д.Б., Ющишена О.В., Фіщенко В.В. БІО-МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТРОДУЦЕНТІВ РОДУ <i>VITEX L.</i> У ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	42
Корнілова Н.А., Шевченко Т.Л., Куцик Т.П. ОСОБЛИВОСТІ РОЗМНОЖЕННЯ МОРСЬКОЇ ЦИБУЛІ (<i>DRIMIA MARITIMA (L.) STEARN</i>) В УМОВАХ ЗАКРИТОГО ҐРУНТУ	46
Курлович Т.В., Філіпеня В.Л., Чижик О.В. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОЩУВАННЯ СОРТОВОЇ БРУСНИЦІ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ЯГОДИ І ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ	50
Кущенко Н.І. СЕЛЕКЦІЯ НА ДЕКОРАТИВНІСТЬ – ОДИН ІЗ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ ВИКОРИСТАННЯ ЛІКАРСЬКИХ ТА ЕФІРООЛІЙНИХ РОСЛИН	53
Машковцева С., Гончарюк М., Бутнараш В., Котеля Л., Балмуш З. ПЕРСПЕКТИВНІ ГІБРИДИ ПЕРШОГО ПОКОЛІННЯ (F1) <i>Lavandula angustifolia</i> Mill.	56
Поспєлов С.В., Здор В.М. АГРОКУЛЬТУРА ЕХІНАЦЕЇ: УРОЖАЙНІСТЬ І ЯКІСТЬ СИРОВИНИ ЗА УКІСНОГО ВИКОРИСТАННЯ	59
Приведенюк Н.В., Трубка В.А. ВПЛИВ СХЕМИ ВИСАДЖУВАННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ М'ЯТИ ПЕРЦЕВОЇ В УМОВАХ КРАПЛИННОГО ЗРОШЕННЯ	66
Рахімбердієва Ж.Ш., Калієва А.Н., Алімова А.С. ВИВЧЕННЯ МОРФОЛОГО-АНАТОМІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ <i>ARTEMISIA KARATAVICA</i> KRASCH.	69
Реут А.А. РЕАКЦІЯ <i>GENTIANA</i> НА ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ РЕЧОВИН У РЕСПУБЛІЦІ БАШКОРТОСТАН	72
Решетюк О.В., Терлецький В.К. КАДИЛО САРМАТСЬКЕ (<i>MELLITIS SARMATICA</i> Klok.) В КУЛЬТУРІ	75
Руда С.П. НА ЗОРІ СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ БОТАНІЧНОЇ ТА МЕДИЧНОЇ НАУКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	77
Свиденко Л.В., Корабльова О.А., Котовська Ю.С. НОВІ СОРТИ <i>LAVANDULA ANGUSTIFOLIA</i> MILL. ТА <i>LAVANDULA HYBRIDA</i> REV. В ОЗЕЛЕНЕННІ В УМОВАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	79
Сірік В.В., Сірік О.М. ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ МІКРОДОБРИВА АВАТАР НА	83

УДК: 581.522.5:582.736.3:581.95(477.7)

¹Гречана О. В., к.фарм.н., доцент, ²Сербін А. Г., д.фарм.н., професор,

³Опрощанська Т.В. к.фарм.н., доцент, ¹Фуклева Л.А., к.фарм.н., ст.викладач.

¹Запорізький державний медичний університет, Запоріжжя, Україна

²Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

³Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету, Харків, Україна

ВПЛИВ ПРИРОДНИХ ЧИННИКІВ НА СХОЖІСТЬ СОРТІВ ЛЮЦЕРНИ ПОСІВНОЇ ПРИ ІНТРОДУКЦІЇ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Ключові слова: сорт, схожість, люцерна посівна.

Люцерна вирощується як кормова культура з самого початку історії, і зараз її можна знайти практично в будь-якому регіоні світу. Загальноновизнано, що люцерна виникла в околицях Ірану і в даний час вона зростає в кожній державі. Ця рослина поширилася і стала популярною через свою продуктивність і високу кормову цінність, виявляючи найвищий потенціал урожайності серед будь-яких багаторічних кормових бобових культур, адаптованих до культурного вирощування. У народній медицині люцерну дуже поважають – заручаються її підтримкою для перемоги над багатьма хворобами і недугами: в люцерні міститься в чотири рази більше вітаміну С, ніж в цитрусових; присутні і інші вітаміни: β-каротин, В₆, Е, К і U. З мінералів спостерігається особливо високий вміст фосфору, кальцію, заліза, марганцю, міді, цинку [3,5].

Корисні речовини містяться в зеленій частині люцерни, квітках і її насінні і з різних частин цієї рослини готують лікувальні настоянки і відвари: для відновлення зору, для порятунку від ранньої сивини (люцерна допомагає боротися з ознаками старіння і сприяє розгладженню зморшок). Впливає люцерна і на кровоносну систему, знижуючи рівень холестерину і виводячи його з організму, що є ефективною профілактикою атеросклерозу. Було відзначено, що люцерна знижує рівень цукру у крові, добре знімає запалення, як внутрішні (в суглобах і м'язах), так і зовнішні - загоєння ран, шкіри при травмах і опіках. Її застосовують для лікування виразки шлунку, ревматизму, циститу. Рослина є корисною для травлення: дозволяє забути, що таке запори, болі через неправильну роботу підшлункової залози; молодим матерям, сприяючи збільшенню вироблення молока. Сік люцерни застосовують при недовкрів'ї, занепаді життєвих сил, сильній стомлюваності. До всіх наявних в складі корисних речовин додається ударна доза хлорофілу, що дає заряд бадьорості. Люцерну застосовують для профілактики розвитку онкологічних захворювань, а також для нормалізації роботи щитовидної залози [1,5].

Офіційна медицина використовує траву у вигляді однойменного препарату Люцерна (Alfalfa), Green Care - з магнезією, свічки з екстрактом люцерни.

Людям, які приймають препарати, що запобігають згортанню крові, протипоказані комплекси, що містять вітамін К. При аутоімунних захворюваннях прийом люцерни небажаний. Люцерна в свіжому вигляді протипоказана людям із захворюваннями шлунку. Люцерну не варто давати дітям до 3 років [3,4,5].

Люцерна (*Medicago L.*) – рід родини бобові, що налічує до 60 видів, з яких більшість – багаторічні рослини. Територією України зустрічається біля 20 видів, культурні - люцерна посівна (синя), люцерна жовта та люцерна гібридна, яку отримали завдяки зхрещенням люцерн посівної та жовтої.

Для спостережень з обирання умов для інтродукції з метою фармацевтичного використання ми проводили дослідження 20 сортів люцерни посівної в умовах Запорізької області. Насіннєвий матеріал різних країн

походження (по 5г насіння без попередньої обробки) отримували від Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН, м Вінниця.

Посів люцерни (50 насінин) удосліді здійснювали по мірі готовності ґрунту в оптимальні для культури терміни (26.04.2016 р.). Технологія вирощування є загальноприйнятою для люцерни. Спостереження, обліки та аналізи проводили згідно Методичних вказівок та Методики польового дослідження [2].

Великий вплив на зростання і розвиток рослин мають кліматичні фактори. Під час проведення досліджень вони різнилися, тому отримані дані дозволяли досить достовірно і об'єктивно оцінити особливості розвитку сортів люцерни посівної. Проростання насіння люцерни спостерігається вже при $+1^{\circ}\text{C}$, а сходи витримують заморозки до -5°C (найоптимальнішим температурним режимом для проростання насіння є $-17-20^{\circ}\text{C}$). Особливості ростових процесів, органотворення і фізіологічні процеси у рослинних організмах тісно пов'язані з термічними умовами, вологістю середовища, світловим режимом, кількістю опадів. Розкриття еколого-біологічних особливостей рослин унеможливується без вивчення їх сезонного росту і розвитку.

З літературних джерел відомо, що люцерна посівна проходить дванадцять етапів органогенезу і ми спостерігаючи кожний, робили висновки щодо певної продуктивності сортів [2]. У статті подані дослідження схожості (табл. 1)

Таблиця 1 - Етап органогенезу люцерни посівної

№ етапу	Органогенез
1	Сходи (конус наростання верхівкової бруньки і двох листових зачатків).

Температура є основним фактором, який безпосередньо впливає на пускові механізми, що здійснюють регуляцію ростових процесів. Ріст пагонів також пов'язаний з температурою повітря. Як правило, при значному підвищенні температури відзначався інтенсивніший ріст пагонів.

Оптимальною вологістю повітря вважається 60 – 70 %, за умови, що і інші життєві фактори середовища знаходяться в оптимумі.

Опади є основним джерелом накопичення запасів ґрунтової вологи.

Джерелом енергії для фотосинтезу є сонячне світло, ефективність якого багато в чому визначається інтенсивністю сонячної радіації, яка може підсилювати або сповільнювати даний процес. Тривалість і інтенсивність сонячного світла впливає на розвиток рослин, змінюючи швидкість продукування асимілатів, так і через зміну температурного режиму. Нами проводилися спостереження щодо середніх показників кліматичних умов по вивчаємих періодах (табл. 2).

Таблиця 2 - Кліматичні умови вирощування сортів люцерни посівної (Василівський район, Запорізька обл.)

Дата	Середня температура, $^{\circ}\text{C}$	Середня кількість опадів, %	Відносна вологість повітря, %
02.05.2016	17	4	41
09.05.2016	20	5	60

Численні публікації свідчать про те, що особливості сезонного розвитку рослин певною мірою відображають філогенез виду, екологічні та адаптаційні можливості рослин. Було виявлено, що на конкретному етапі сезонного розвитку у рослині відбуваються різні фізіологічні та морфологічні відмінності. Зміни

фенофаз, що спостерігаються при цьому, йдуть в певній послідовності, що спрямовується системою саморегуляції. Природний відбір закріплює в генотипі прогресивні зміни біоритмів. Таким чином, для рослинних організмів характерні як консерватизм специфічності біоритмів, так і лабільність пристосувальних властивостей. Співвідношення між ними багато в чому пов'язані з видовою приналежністю. Особливості цього співвідношення і є однією з основних причин успіху або невдач інтродукції. Переконливо показано, що особливості різних видів рослин зумовлені їх неоднаковою вимогливістю до екологічних чинників [2]. Тому, визначивши діапазон толерантності тієї чи іншої фенофази до екологічних факторів, можна судити про ступінь адаптації виду до умов місцезростання

Рис. 1 -Перший етап - сходи (02.05.).

Отримані результати представлені на рисунку 1. З 50 насінин через тиждень після висіву найкращі сходи відмічені нами у зразків №1 (37 рослин), 5 (39 рослин) та 12 (40 рослин) у сортів Комерційна 2-52-75 – 74% (Великобританія); Мега – 78% (Швеція) та Красноводопадська #8 – 80% (Казахстан).

За фактором «Схожість» через тиждень від посіву в умовах Запорізької області звертали на себе увагу сорти люцерни посівної Комерційна, Мега та Красноводопадська.

Бібліографія.

1. Агрокарта України, карта посівів, посівні площі, агросправочник online, agromap [Електронний ресурс : Агрокарта України 2017. - Режим доступу: <http://www.4sg.com.ua/>].
2. Петрук В. А. Продуктивность люцерны на корм и семена/ В. А. Петрук // Аграрная наука. – 2008. - № 2. – С. 16 - 18.
3. Free radicals scavenging activities of polyphenolic compounds isolated from *Medicago sativa* and *Medicago truncatula* assessed by means of thin-layer chromatography DPPH rapid tests / Ł. Cieřła, I. Kowalska, W. Oleszek [et al.] // *Phytochemical Analysis*. – 2013. – T. 24, № 1. – P. 47 - 52.
4. Grechana O. V. The Study of Free Coumarins in the Plant Raw Material of *Medicago Falcata* L. subsp. *Romanica* (Prodan) O. Schwarz & Klink. / O.V. Grechana // Вісник фармації. - 2014. - № 1 (77). V. X. – С. 40 - 44.
5. Trease G.E. A Text Book of Pharmacognosy. / G. E. Trease, W. C. Evans- [16th ed.]. - London: Elsevier Health Science, -2009. – 616 p.